

Svar på skriftligt spörsmål SSS 31/2018 rd

Svar på skriftligt spörsmål om laglighetsgranskningen av Migrationsverkets verksamhet och konsekvenserna av den strängare asyllagstiftningen för asylsökandenas mänskliga rättigheter

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 31/2018 rd undertecknat av riksdagsledamot Emma Kari /gröna:

Tänker regeringen vidta åtgärder för att utföra en grundlig och oberoende laglighetsgranskning av Migrationsverket, och

tänker regeringen vidta åtgärder för att bedöma konsekvenserna av den strängare asyl- lagstiftningen för asylsökandenas mänskliga rättigheter?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I sin asylpolitik har Finland förbundit sig att iaktta Finlands internationella skyldigheter, EU-författningar och Finlands grundlag. Under de senaste åren har asylsystemet inte ändrats radikalt, och det är inte ens möjligt att göra det i någon högre grad. Lagändringar som påverkat asylsystemet är slopandet av humanitärt skydd och ändringarna av kriterierna för familjeåterförening, rättshjälp och ändringssökande 2016. Utöver lagändringarna har Migrationsverket ändrat tillämpningspraxis bland annat genom att i högre grad beakta möjligheten till intern flykt om vilken föreskrivits tidigare.

Ingen internationell skyldighet eller EU-lagstiftningen förutsätter beviljande av humanitärt skydd. Även i praktiken beviljades humanitärt skydd sällan. Motsvarande tillstånd beviljas i mycket få länder, och även de har övervägt att slopa dem, eftersom nationella skyddskategorier i regel strider mot strävandena att harmonisera asylförfarandena i EU-länderna.

Förutsättningarna för familjeåterförening för personer som beviljats internationellt skydd ändrades genom att utvidga tillämpningsområdet för utkomstförutsättningarna. För att underlätta familjeåterförening för dem som beviljats asyl innehåller lagen dock en tre månaders tidsfrist efter delgivandet av asylbeslutet under vilken förutsättningen för utkomst inte tillämpas. Samtidigt blev ansökningsprocessen smidigare på flera sätt. Till exempel e-tjänster (s.k. Enter Finland) infördes i november 2016, och i december 2016 öppnades det första utlagda mottagningsstället för ansökningar om uppehållstillstånd i Ankara i Turkiet som baserar sig på lagstiftning som möjliggör utläggning från 2015 och som gör det möjligt att ta emot ansökningar av turkiska, syriska och irakiska medborgare. Dessutom har några tjänsteresor gjorts till Beirut i Libanon för att göra det smidigare att lämna in ansökningar om uppehållstillstånd.

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 31/2018 rd

Trots åtstramningen av rättshjälpen ansökte cirka 4 300 asylsökande om offentlig rättshjälp under 2017, och endast i 88 fall avslogs ansökan. De som ansöker om internationellt skydd får rättshjälp ur statens medel så att rättshjälp främst ges av offentliga rättegångsbiträden i den utomprocessuella fasen, medan den i rättsprocessen ges av offentliga rättegångsbiträden, advokater och rättegångsbiträden med tillstånd. Besluten om rättshjälp är nästan jämnt fördelade mellan offentliga och privata rättegångsbiträden. I asylärenden inverkar rättegångsbiträdenas kompetens i praktiken i hög grad på besvärsskrifternas kvalitet. Biträdenas kompetens har varierat före ändringarna av lagstiftningen, och den varierar fortfarande. Om besvären lämnas in för sent av mycket vägande skäl kan högsta förvaltningsdomstolen utifrån ansökan återställa den förlorade tidsfristen, och detta har även skett några gånger under det senaste året när det gäller besvär i asylärenden. Justitieministeriet utreder för närvarande via statsrådets gemensamma utrednings- och undersökningsverksamhet (VN TEAS), som samordnas av statsrådets kansli, tillgången till och kvaliteten på rättshjälpstjänster för asylsökande.

Beslutsfattandet i asylfrågor baserar sig på prövning som beaktar varje individs personliga situation, principerna i flyktingrätten och aktuell landinformation vid tidpunkten för avgörandet. Asyl kan beviljas om det finns grundade skäl att oroa sig för att en person blir förföljd i sitt hemland eller permanenta bosättningsland. Om förutsättningarna för asyl inte uppfylls kan sökanden beviljas alternativt skydd, om det finns avsevärda skäl att misstänka att personen utsätts för en verklig risk att i sitt hemland eller sitt permanenta bosättningsland lida allvarlig skada. Med allvarlig skada avses bland annat personlig fara som föranleds av urskillningslöst våld i samband med en internationell eller intern väpnad konflikt. Fara kan endast i exceptionella situationer när nivån på urskillningslöst våld blir hög gälla en person endast för att han eller hon vistas på ett visst område. Det finns vissa skillnader i graden för godkännande av asylsökandes ansökningar mellan EU-länderna. Eftersom varje asylansökan undersöks individuellt påverkas graden för godkännande väsentligt av sökandenas personliga omständigheter, såsom deras bosättningsområde i hemlandet eller deras etniska bakgrund. I slutet av 2017 uppdaterade Migrationsverket lägesöversikterna över säkerheten i Afghanistan och Irak. I bägge länderna finns det områden där risken för urskillningslöst våld är extremt hög, och ingen återsänds till dessa områden. I vissa fall kan personen dock återvända till en annan del av sitt hemland och leva i frid. Utöver i vissa områden i Afghanistan och Irak anses risken för urskillningslöst våld vara så hög i hela Syrien och Jemen att ingen återsänds till dessa länder. Finlands bedömning av säkerhetsläget i asylsökandenas ursprungsländer är i linje med de andra EU-staterna och de nordiska länderna. Enligt uppgifter av svenska myndigheter har inte heller Sverige ändrat sin rättsliga uppfattning om återsändning till Afghanistan. Sverige har inte återsänt personer till Kabul under de senaste veckorna på grund av läget kring flygplatsen i Kabul. Om förutsättningarna för internationellt skydd inte uppfylls kan beviljandet av uppehållstillstånd prövas utifrån individuella mänskliga orsaker (Utlänningslag 52 §). Tröskeln för beviljande av det är mycket hög. Det räcker inte med till exempel orsaker relaterade till ekonomi eller hälso- och sjukvård eller enbart vilja att stanna i landet.

Återsändningsförbudet är villkorslöst bindande för Finland. Det ingår också i Finlands grundlag. Enligt 9 § i grundlagen får en utlänning inte utvisas, utlämnas eller återsändas, om han eller hon till följd härav riskerar dödsstraff, tortyr eller någon annan behandling som kränker människo-

Svar på skriftligt spörsmål SSS 31/2018 rd

värdet. Migrationsverkets asylbeslut bygger alltid på förbudet mot återsändning. Alla har dock inte förutsättningar att få asyl eller annat internationellt skydd i Finland. Asylbehovet avgörs inte av vilka erfarenheter en individ tidigare har haft, utan syftet med asylen är att skydda individer som är hotade i sina hemländer i framtiden.

Inrikesministeriet styr och följer upp Migrationsverkets verksamhet med hjälp av resultatstyrningen. Laglighetsövervakningen är en del av detta. Ändring får sökas i alla beslut av Migrationsverket om beviljande av tillstånd genom besvär hos förvaltningsdomstolen. På så vis övervakas lagenligheten i Migrationsverkets beslut i första hand av förvaltningsdomstolarna och högsta förvaltningsdomstolen. Migrationsverket följer själv fortlöpande upp domstolarnas beslut och ändrar sin praxis utifrån dem. I resultatavtalet för Migrationsverket har man avtalat om att trygga rättssäkerheten, och målet är att andelen klara fel i lagtolkning och förfaranden uppgår till under 5 procent av alla besvär. År 2017 uppgick felen i asylofförandet eller lagtolkningen till cirka 4 procent av de överklagade besluten. Även de högsta laglighetsövervakarna samt riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern följer aktivt upp Migrationsverkets verksamhet. Statsrådets justitiekansler granskade på eget initiativ Migrationsverkets verksamhet i slutet av 2016 och besökte Migrationsverket för att bekanta sig med och granska verksamheten. I sitt beslut bedömde justitiekanslern ämbetsverkets verksamhet på ett omfattande plan i en exceptionell situation. Slutsatserna i beslutet har beaktats i utvecklingen av ämbetsverkets verksamhet. Inga tecken på att nivån på besluten skulle ha rasat har observerats utifrån domstolspraxis och inte heller i internationella kontrollorgans beslut. Till exempel FN:s kommitté för förhindrande av tortyr har inte fattat ett enda fällande beslut om de asylbeslut som fattats efter sommaren 2015. Det är inte möjligt att utifrån en fransk eller någon utländsk domstols enskilda domar dra slutsatsen att Finlands hela asylsystem inte fungerar på det sätt som Europakonventionen förutsätter. Det bör påpekas att även om det i ett fall är förbjudet att överföra en person till Finland, skickade Frankrike under 2017 till Finland 271 begäran om återtagande av personer och 16 stycken i januari 2018. Om Finland är det mottagande landet är vi i vilket fall som helst skyldiga att undersöka ansökan och om beslutet är negativt även ta ställning till återsändningsförbudet.

Ur inrikesministeriets perspektiv är lagstiftningen om asylkriterierna klar, och den motsvarar EU-bestämmelserna och den allmänna linjen i de nordiska länderna. Inrikesministeriet följer fortlöpande upp att Migrationsverket har tillräckliga resurser för att i tillräcklig grad bedöma det personliga hotet mot sökandena. Externa utredningar beställs vid behov om asylsystemet i Finland.

Helsingfors 12.3.2018

Inrikesminister Kai Mykkänen